

Uusu-uusu A Pol Hurula'aa Hunie Mo Kalesia

?A tei ni e uusue uusu-uusu ienini?

A Pol Hurula'aa ni e uusue uusu-uusu ienini.
A God e lio hilisie a Pol hunie ke ne'i
hurula'aa ingeie, oto e niie nanamanga
paine hunie na e uusunge'inie hunie ke
ha'a-uuresie mo soihaada'inge aana ta'ena
nga leu.

?E uusue uusu-uusu ienini hunie kira tei?

A Pol Hurula'aa e uusu-uusu hunie mo soi-
haada'inge e ha'a-uuresi'i oto wau aana
po'o ni henue i Kalesia i laona aalahanga
ni Rom oto i na'o. Si'iri po'o ni henue
i Kalesia ngeena, ingeie oto i denumana
hanue nge kire ko haa-haara'inie aana i
Taki.

?Nga taa e rau-reu maholo e uusue uusu-uusu
ienini?

E ka'a tewa i purine a Pol e lae mwaanie mo
Kalesia, na ngaeta mo ha'a-uusuli eero-
eero mo Jiu kire ko lae oto mai hule i
saada. Oto kire ko ha'a-uusulire uri kire
ke aehota lulu i sulie no'one tolahana
mo Jiu. Kire ha'a-uusulire takalo uri mo
iini nge kire ko lulu i sulie a Kraes ta'e
kire ka'a tola i sulie no'one ahutana mo
Ha'atolanga a Mosis, kire sa'a ii'o oodota'i
ike i maana God. E lio mala a Pol e
uusue uusu-uusu ienini i na'ona lokonga
paine ta'au i Jerusalem nge uusulana e lae

aana Palonga 15. Lokonga ngeena e rau
ola mala halisi hai aawala mwana siwe i
purine hutelana a Jisas (49 A.D.).

?E uusue uusu-uusu ienini huni taa?

Oto a Pol e uusue uusu-uusu weu hunie mo soi-
haada'inge ngeena hunie kire ke su'uri
lulu i sulie mo ha'a-uusulinge eero-eero
urine. E ere hiito'o hunire uri ingeie nga
hurula'aa oto to'ohuu, na uri a God ni e
unue hunie uri ke lai taroha'inie Tataroha
Diana hunire mo Aapoloa Aaopa nge ikire
nga mo Jiu ha'ike. Oto aena urinena, a
Pol e tohungēi sai diana aana tala takoie
oodota'inge i maana God hunie mo Jiu
na hunie mo Aapoloa Aaopa. A Pol e
haata'inie uri a God e ha'a-uuresie mola
mo Ha'atolanga a Mosis hunie mwala ke
mani saie uri kire mani ooraha'aala. Nga
iini sa'a ii'o oodota'i ike aani lulu i sulilana
mo Ha'atolanga, aena aana ahutaka kie ko
meni deu-deu pele mola. Oto a Pol e unue
uri mo Ha'atolanga a Mosis kire sa'a ha'a-
uurie ike nga iini, ta'e kire ko si haata'inie
mola tala takoie a Kraes. Ta'a-ta'a tala
mola ni e ii'o hunie mwala, ma'alana
ikire mo Jiu wa mo Aapoloa Aaopa. Tala
ngeena oto a Kraes, na mo iini nge kire
ko hiiwalaimoli aana, ikire oto mo kalena
God. Ikire oto a Kraes ko ii'o aada, na
kire ka'a mauri ike tohude, ta'e ingeie ni
ko meuri i lalo aada.

?Nga taa ni mo pweu ni wala i laona uusue uusu-
uusu ienini?

Tataroha Diana, mo Ha'atolanga a Mosis,
hiiwalaimolinge, Li'oa, ii'onga luheta'i

mwaanie nanamanga aana mo
Ha'atolanga

?Nga taa ni ngaeta mo eehu'i tatala i laona uusu-
uusu ienini?

Kalesia 2:20, Kalesia 3:3, Kalesia 5:22-23, Kalesia
6:7-8

?Nga taa ni mo eehu'i ne'isaenga i laona uusu-
uusu ienini?

Mei wala ni saediananga hunie mo Kalesia
(1:1-5)

A Pol e unue uri ingeie ngaeta hurula'aa
to'ohuu, na mwala e sai hiiwalaimoli aana.

(1:6—2:21)

Oodota'inge e ne'ie mei ola aana
hiiwalaimolinge na nga mei ola aana lulu i
sulilana mo Ha'atolanga ha'ike.

(3:1—4:31)

Mo iini kire hiiwalaimoli aana Jisas kire ke ii'o
aana mo tolahai ola diana.

(5:1—6:10)

Mei wala ni saediananga ooreta

(6:11—6:18)

Mei Wala Ni Saediananga Hunie Mo Kalesia

¹⁻² Saediananga mwaanieu a Pol Hurula'aa
huni'omu mo iini aana mo soihaada'inge wau
aana po'o ni henue i Kalesia.

A Jisas Kraes na a God Aamaka, kirerue soieu
uri hunie ne ke ne'i hurula'aa, na soileku e ka'a
lae ike mola aani iinoni wa mwaanie nga pulitaa
ni iinoni. !Ha'ike! A God nge e ta'ea a Jisas Kraes
aaliho'i mwaanie maenga ni e asuie leune urine
hunieu.

Ahutameelu mo mwaasine aana hiiwalaimolinge mai leu, melu ko niie saediananga i'emeelu huni'omu,

³ na melu ko eitanaie a God Aamaka na Aalaha ikie a Jisas Kraes uri hahu'ana manata-diananga na hanuelamanga ingeie ke ii'o pe'i'omu.

⁴ Mala a God Aamaka e saeto'o aana, a Kraes e toli'aasie maraana uri hunie ke mae huni ta'aasie mo ooraha'aa ikie, na hunie ke ha'uurikie hunie kie ke ii'o luheta'i mwaanie tolaha tata'ala ni welumalau.

⁵ Aena urine, kie ke soi ha'amanikulu'aa God taraure'i na oto di. Iau, ke urine oto.

Nga Tala Aaopa Huni Lae

I Saana God Ha'ike Lo'u

⁶ No ko tohungai pangata'i aana omu tolana toli'aasie oto a God, iini e soi'omu aana manata-diananga a Kraes huni ne'i iinoni ingeie. Ta'e ie omu toli'aasie oto, na omu ko eeli'u lo'u mola huni rongo i sulie ngaeta taungei tataroha diana aaopa.

⁷ Ta'e tataroha diana aaopa ngeena, nge pweai ola mola ni ngeena. Nou saie mola uri nga mwala ni mola kire ko sare hu'isie Tataroha Diana a Kraes, na kire ko ha'ataipu'o-po'u'omu mola aana ha'a-uusulinge takalo ikire.

⁸ Ta'e mala uri nga iini, wa ma'alana uri i'emeelu, wa nga ensel uure ta'au i Lengi ko taroha'inie lo'u nga tataroha diana aaopa mwaanie iini nge melu taroha'inie ka'u oto huni'omu, nge e malisine lei-maesilana ke lae aana dunge ni ha'amotaahinge.

⁹ Oto mala melu unue ka'u, na no ko he'i unue lo'u uri mala nga iini ko taroha'inie nga mei

tataroha diana aaopa lo'u mwaanie nga taa omu hiiwalaimoli oto aana, e malisine lei-maesilana ke lae aana dunge ni ha'amotaahinge.

¹⁰ ?Uri no ko ere urine aana no ko sare da mola mwala ke saeto'o aaku? ?Wa ohe omu lo'onga'inie uri no ko sare ha'asaediana'aa mola mo iinoni? !Ha'ike oto oo'oo! Mala uri no ko sare ha'asaediana'aa mola mo iinoni, nge e tohungai aasa hunie ne kei ne'i mwane au'esu nana a Kraes. Ta'e ineu, no ko sare ha'asaediana'aa mola a God.

Ha'a-uusulinge A Pol E To'ohuu

Aana A God Oto E Lio Hilisie

Hunie Ke Ne'i Hurula'aa

¹¹ Maeni eesiku maa'i, nou saeto'o aana omu ke sai diana aana uri Tataroha Diana nge no ko taro-taroha'inie ienini e ka'a uure ike mola mwaanie mo iinoni.

¹² Nou ka'a rongoa ike mwaanie nga iinoni wa uri nga iinoni ke ha'a-uusulieu aana. A Jisas Kraes oto maraana ni e haata'inie aaku.

¹³ Omu rongoa ka'u oto tolahaku i na'o aana maholo nou lae-lae i sulie tolahana mo Jiu. Na aena aana nou tohungai saeto'o aana ha'a-uusulinge mo Jiu, nge nou tohungai leledie ahutana mo ha'a-uusulinge aaopa. Oto liutaa, nou tohungai sere'inie ha'a-uusulinge a Jisas, na nou lae pe'ie taunge'inilana soihaada'inge a God oto hiito'o, na nou eri'apasie ohoilana.

¹⁴ Nou esu a'aila'a oto hiito'o no'one aani lulu i sulilana tolahana mo weuwameelu mo Jiu oto i na'o, oto hule aana nou esu diana lo'u mola liutaa aana mo iini aana pwaunge ineu.

¹⁵ !Ta'e lae-lae, a God e oolisia manataku! Aana manata-diananga a God e paine hunieu, na aana ko ilenimwa'e ni esuie urine, nge uure oto aana maholo na nou ka'a hute ue, ta'e a God e oopaau oto huni esu nana.

¹⁶ Oto e haata'inie a Kalena ka'u hunieu, hunie mauringe ineu ke taroha'inie Tataroha Diana ingeie hunie mo Aapoloa Aaopa. Na maholo a God e soieu urine, ingeie maraana e niie walana hunieu hunie ne ke taroha'inie, na nou ka'a toolea ike lo'u nga mo ha'ananaunge mwaanie nga iinoni.

¹⁷ Nou ka'a lae ike no'one lo'u ta'au i Jerusalem huni leesie mo iini nge kire ne'i hurula'aa oto wau i na'oku. !Ha'ike! Nou oodo oto mola hunie po'o ni henue i Arabia. Oto lo'u mei puri nge nou si eeliho'i hunie huilume i Damaskas.

¹⁸ Oto e oolu helisi e saro mango i purine nou eeli'u huni lae i sulie a Jisas, nge nou si lae hunie i Jerusalem huni leesie a Pita, na nou ii'o pe'ie mola hunie aawalai hei dinge mwana lime.

¹⁹ Nou ka'a leesie ike lo'u ngaeta mo hurula'aa, ta'e a Jemes aasine a Aalaha mola nou leesie.

²⁰ !E to'ohuu oto mala i Lengi! !Nou ka'a eero ike!

²¹ Oto purine maholona, nou lae ii'o ha'atau lo'u mwaanie mo hurula'aa i Jerusalem aana nou lae hunie mo po'o ni henue i Siria na i Silisia.

²² Aana maholona, mwala aana mo soi-haada'inge i Jjudia kire ka'a manata'inie ike ue.

²³ Kire ko si rongoa mola uuri, "Iini nge e taunge'inikie ka'u, ko taroha'inie lo'u Tataroha Diana nge e ari'apasie ka'u ke ohoie."

²⁴ Na kire ko si soi ha'amanikulu'aa God haahie nga taa nge e asuie aaku aana e hu'isie tolahaku urine.

2

Mo Hurula'aa Kire Lio Saie A Pol Mala Ngaeta Hurula'aa No'one

¹ Purine aawalai helisi mwana hai e saro mango, nge nou si eeliho'i lo'u hunie i Jerusalem. I'emere'i a Banabas mere lae, na nou toolea no'one a Taetas pe'i'emere'i.

² Nou lae ta'au aena aana a God e haata'inie oto hunieu uri ne ke lae urine. Na aana lokonga pe'ie mo na'ohai mwane aana soihaada'inge maraada, nou unu tahanga'inie oto Tataroha Diana nge no ko lae pe'i taroha'inie hunie mo Aapoloa Aaopa. Nou deu urine mwaanie kire ne'isae ni uure honosieu, aana nou sere'inie uri kire ke waelie asunge nou esuie oto nana Kraes, wa kire ke da asunge nge no ko lae-lae ue pe'ie ienini e waeta'i mola.

³ Ta'e mo na'ohai mwane aana soihaada'inge ngeena kire tohungai rongo hunieu, na kire ne'isae mola mala ineu, hule aana kire ka'a sare dau rarahie lo'u a Taetas hunie ke helesie torihesi'onga † i sulie Ha'atolanga a Mosis e unue, ma'alana ingeie nga Jiu ha'ike.

⁴ Melu ere i sulie leune mola aena aana ngaeta mo iini kire lae ka'u mei i laona pulitaa i'emeelu

---

† 2:3 2:3 I laona mo Ha'atolanga a Mosis, torihesi'onga nge na'ohai ha'a-ara mo Jiu huni haata'inie uri ikire mo iinoni a God. Mala uri mo hurula'aa kire ka'a dau rarahie uri a Taetas ke to'o aana torihesi'onga, nge kire sa'a dau rarahie ike lo'u mei puri hunie ke lulu i sulie no'one mo Ha'atolanga hai aaopa'i mo Jiu.

mala mo wao-wao. Kire eero'emeelu uri ikire mo eesimeelu i lalo aana Kraes, ta'e ha'ike. Kire lae mola mai huni haitale mumuni mola aana tolahaka, mo iini kie lado oto pe'ie a Jisas na kie ii'o luheta'i oto mwaanie mo Ha'atolanga i na'o. Kire dau mala mo wao-wao urine aena aana kire ko sare da mola uri kie ke ii'o ni ho'o lo'u i sulie mo Ha'atolanga a Mosis.

⁵ Ta'e melu ka'a rongo ike hunie mo ha'a-uusuli eero-eero ngeena, aana melu saeto'o aana uri walaimolinge aana Tataroha Diana ke ii'o huu eemiu mo Aapoloa Aaopa.

⁶ Oto mo na'ohai mwane aana soihaada'inge ngeena kire ka'a unue ike uri nga mei ola aana laeliwalanga ineu ke aaopa. (Na e ka'a roro'aieu ike mala uri kire ke ne'i mwane paine lo'u uri taa, ta'e walaimolinge nge e roro'a hunieu aana a God ko lee-leesikie mo iinoni uri kie mani sada mola i maana.)

⁷ Oto kire lio saie mola uri a God e niie oto Tataroha Diana hunieu uri huni taroha'inie hunie mo Aapoloa Aaopa. A God e niie oto mei esunge ngeena hunieu mala e niie ka'u hunie a Pita mei esunge aani taroha'inilana Tataroha Diana hunie mo Jiu.

⁸ Aana a God nge e niie nanamanga hunie a Pita huni esu mala nga hurula'aa nana mo Jiu, ingeie nge e niie no'one nanamanga ngeena hunieu huni esu mala nga hurula'aa nana mo Aapoloa Aaopa.

⁹ Na maholo kire lio saie uri mei esunge ngeena a God e niie oto hunieu, nge a Jemes na a Pita na a Jon kire ko si hele i ki'imere'i a Banabas. Urine mo iini nge kire unue uri ikiraelu oto mo

hunu aana soihaada'inge, kiraaelu ko si haata'inie uri kiraaelu ko heiholota'i huni esu loko-loko pe'i'emere'i. Oto melu meni ne'isae moute'i uri asunge i'emere'i a Banabas kei lae oto nana mo Aapoloa Aaopa, na asunge ikiraaelu oto nana mo Jiu.

¹⁰ Ta'e ta'a-ta'a leu mola kiraaelu unue huni'emere'i uri mere ke ne'i-ne'isae taraure'i aana mo iini e maitale, mei ola oto hule aana e tohungēi hi'e i manataku no'one.

A Pol E Ere Aana A Pita

¹¹⁻¹⁴ Oto waite nou ere aana a Pita i sulie ta'a-ta'a mei ola ienini no'one. Aana maholona a Pita e o'o'o ka'u aana huilume i Antiok, na ko talei ngeu-ngeu mola pe'ie mo Aapoloa Aaopa nge kire hiiwalaimoli, ma'alana ha'atolanga i'emeelu mo Jiu e uure honosie taungei ngeunge urine. Ta'e maholo mo mwane nge a Jemes e uusunge'inire kire hule oto wau, nge a Pita ko aehota oopa oto mwaanie mo Aapoloa Aaopa ngeena, na hule aana e ka'a sare ngau lo'u pe'ire, aena aana ko me'ute'inie mola mo iini nge kire hele paine ue aana mo Ha'atolanga mala torihesi'onga mwaanie kire ere aelasie. Oto ahutana mo Jiu no'one aana hanuena nge kire hiiwalaimoli aana Jisas, kire ko meni lupwe'i deu oto lo'u mala ingeie, na hule aana a Banabas na ko lae takalo oto no'one i sulire. Ta'e nou leesie uri nga taa kire ko esuie ngeena e ka'a sada ike pe'ie walaimolinge aana Tataroha Diana. Oto maholo kira hiiwalaimoli kire loko lo'u, nou tohungēi ere aana a Pita oto hiito'o haahie aelanga e asuie. Na nou si ere aana a Pita i maana ahutada uuri, "Toe oto mwane ni Jiu, na waite o lae-lae oto i

sulie tolahana mo Aapoloa Aaopa, hule aana o ka'a ii'o ike oto i sulie mo Ha'atolanga mo Jiu. ?Ha'alaa o ke si sare lolosie mo Aapoloa Aaopa huni lulu i sulie tolahana mo Jiu uri taa eena?"

¹⁵ Oto nou lae lo'u pe'i ere luhesie hunie uuri, "Ikolu, kolu hute oto aana mo Jiu, na kolu ka'a hute ike aana 'kira ooraha'aala,' satai ola nge ikie mo Jiu ko haa-haara'inire mo Aapoloa Aaopa aana.

¹⁶ Oto maholo ie kolu manata'inie oto uri ha'a-oodohilana iinoni e sai lae mola pe'ie a God aani hiiwalaimolinge aana a Jisas Kraes, na e ka'a ike i sulie lulu i sulilana mo Ha'atolanga a Mosis. Aena ngeena ikolu no'one, kolu hiiwalaimoli aana a Jisas Kraes. Kolu hiiwalaimoli uri ha'a-oodohilakaelu ke si lae pe'ie a God i tehula'ana hiiwalaimolinge ikolu aana Kraes, na e ka'a ike aani deu i sulilana mola mo Ha'atolanga. Aana nga ta'a-ta'a iini ha'a-oodohilana e sa'a lae ike pe'ie a God aani deu i sulilana nga taa mo Ha'atolanga e unue.

¹⁷ Oto aana kolu ko lo'ohie ha'a-oodohilakaelu ke lae pe'ie a God i lalo aana Kraes, e lio oto mala kolu toli'aasie mola mo Ha'atolanga a Mosis, na kolu ne'i iinoni ooraha'aala no'one oto mala ikire mo Aapoloa Aaopa nge kire ii'o po'oi sinaha mwaanie mo Ha'atolanga. ?Ha'alaa e ue? ?Uri a Kraes ni ko da kolu ko ooraha'aa? !Ha'ike oto oo'oo! Leune e ka'a to'ohuu ike.

¹⁸ Ta'e mala uri ne ke aehota ha'a-uusulie mwala lo'u aana mo Ha'atolanga nge nou toli'aasi'i oto, nge no ko tohungai deu hu'isie oto a God eena.

¹⁹ "Ta'e nou sa'a te'urine lo'u, aena aana

maholo nou eri'apasio lulu i sulilana mo Ha'atolanga, nge nou si lio saie uri e aasa hunie ne ke dau oodoie oodo-oodonga i maana God urine. Oto e urihana nou mae oto hatarie mo Ha'atolanga aana nou toli'aasi'i oto, na ienini no ko meuri oto mola nana God. Nou mae oto pe'ie a Kraes i lengine po'u-po'u ingeie.

²⁰ Na ineu ha'ike ni nou meuri ienini, ta'e a Kraes ni e ii'o na e mauri i lalo aaku. Mauringe ineu aana walumalau ienini, ola nou to'o aana mola i sulie nou hiiwalaimoli aana Kalena God, iini e manata diana hunieu, na e toli'aasie maraana hunie ke mae honotaku.

²¹ Mala uri lulu i sulilana mo Ha'atolanga e sai ha'a-oodohie iinoni pe'ie a God, nge a Kraes e mae mwaakule oto mola eenā. !Ta'e ha'ike! Maenga a Kraes e ne'i niinge paine oto liutaa, na ineu, nou sa'a lio toli ike aana manata-diananga a God hunikie ngeena."

3

Lulu I Sulilana Mo Ha'atolanga E Sa'a Ha'a- uurie Ike Nga Iini

¹ ! I'omu mo mwe'u-mwe'ule ni Kalesia! Ha'arongolamiu e lae haada'i ka'u taane oto i sulie maelana a Jisas i lengine po'u-po'u. ?Oto e ue omu ko si aatopuri aana? ?Ohe nga iini e si'ohi'omu hunie pwaumi ke aaela urine?

² Ta'a-ta'a mei ola mola nou saeto'o aana omu ke unue oodoieu. ?Ohe omu hele aana Li'oa Maa'i a God aani lulu i sulilana mo Ha'atolanga a Mosis, wa aani rongolana Tataroha Diana pe'i hiiwalaimolinge aana?

3 ?E ue ni omu si lae otoi pweu hiito'o urine? Omu aehotaa ka'u oto mau-meuringe diana i'omu aana Li'oa a God. ?Oto uri saemiu omu ke ha'amangoa lo'u mola ha'a-uurilemiu aana nanamanga i'omu ni iinoni maraamiu? ! E aasa!

4 Omu tohungei sapesalu oto hiito'o aana mau-meuringe i'omu hunie a Kraes. ?Uri nga mo ola mwaakule mola ni ngeena? !Nou hiiwalaimoli uri ha'ike!

5 ?Uri a God e niie Li'oa huni'omu na ko esuie mo hu'i-hu'ite i matolamiu aena aana omu tola i sulie mo Ha'atolanga a Mosis, wa aena aana omu rongoa Tataroha Diana na omu hiiwalaimoli aana?

6 Uure oto wau i na'o Uusu-uusu Maa'i e unue uuri, *A Ebrahim e hiiwalaimoli aana God, na aena urinena nge e ne'i iinoni oodota'i i maana a God.* *Jenesis 15:6*

7 Oto e malisine omu ke sai diana aana uri mwala nge kire hiiwalaimoli, ikire oto mo tohungei kalena Ebrahim.

8 Oto wau i na'o, mo Uusu-uusu Maa'i e hola'i ere taane oto i sulie uri a God kei ha'a-oodohie mo Aapoloa Aaopa aani hiiwalaimolinge. Aena mei olana nge a Ebrahim e hola'i rongoa oto aana Tataroha Diana uuri, *A God kei da hunie komu i'oe ke ha'adiana'aa ahutana mwala ni welumalau i tehula'amu.* *Jenesis 12:3*

9 Aena urine nge a God ko si ha'adiana'aa mo iini nge kire hiiwalaimoli aana, mala e ha'adiana'aa ka'u a Ebrahim aana e hiiwalaimoli.

10 Ta'e mo iini nge kire ko norue oto mola lulu i sulilana mo Ha'atolanga a Mosis huni ha'a-

oodohilada, nge a God kei leire. Aana mo Uusu-uusu Maa'i e unue uuri, *ta'ena nga iini nge e ka'a tola i sulie ahutana mo ola nge uusuleni e lae i laona Puke ni Ha'atolanga ienini, nge leilana kei lae.*

Diutronomi 27:26 Na e aasa hunie nga iini kei tola i sulie ahutana mo Ha'atolanga ta'ingelu.

¹¹ Oto lo'u, e matapwa taane uri nga iini ha'a-oodohilana e ka'a lae-lae ike i na'ona a God i tehula'ana lulu i sulilana mo Ha'atolanga, aena aana mo Uusu-uusu Maa'i e unue no'one uuri, *Iinoni e oodota'i i maana God i tehula'ana hiiwalaimolinge, nge ha'alaai kei meuri huu.*
Habakuk 2:4

¹² Na Ha'atolanga a Mosis mei ola aana hiiwalaimolinge ha'ike, ta'e ola mola aana asunge, aana e unue uuri, *Iinoni nge ko sare to'o aana maurihe huu haahie tola i sulilana mo Ha'atolanga ienini, nge ke dau oto i sulie ahutani ha'alaai.*
Levitikas 18:5

¹³ Ta'e mo Ha'atolanga a Mosis ko uesie mo iini kire ka'a dau i sulii. Aamasito'o ka'u aana Uusu-uusu Maa'i nge e unue uuri, *A God ko uesie ta'ena nga iini nge kire ko aaroroa i lengine nga ai.*†
Diutronomi 21:23

Oto mei olana nge e rau aana a Jisas honotaka, na aena leune nge uesinge aana mo Ha'atolanga e lae hunie a Jisas. Ta'e aena leune no'one a Jisas e ha'a-uurikie mwaanie uesinge aana ii'onga lo'u

---

† **3:13** 3:13 I sulie tolaksana mo Jiu oto i na'o, mo iini nge kire dau aaela malisine maenga, kire ko hola'i horo maesire, kire ko si aaroroa mo rae aada i lengine ai huni haata'inie mo iini urine, mo iinoni aaela oto liutaa. Aana mo Ha'atolanga a Mosis e unue uri a God ko uesie mo iini urine.

i mamalutana mo Ha'atolanga.

¹⁴ A Kraes e asuie leune urine, hunie uri mo Aapoloa Aaopa no'one ke hele aana nga taa nge a God e haiholota'i huni niie nana a Ebrahim. Na ko lae urine hunie mo iini kie hiiwalaimoli aana Jisas, uri kie ke hele aana Li'oa Maa'i nge a God e haiholota'inie oto hunikie.

Mo Ha'atolanga Kire Ka'a Oolisie Ike Haiholota'inge A God

¹⁵ Maeni eesiku maa'i, ne ke asuie ka'u nga ha'amalanga i sulie mau-meuringe si'iri. Mala uri nga iinoni ko heiholota'i pe'ie ngaeta iinoni na uri kirerue ko ere ma'uta'a oto, nga ta'a-ta'a iini e sa'a he'i uure honosie lo'u, wa ke sapeie lo'u aana nga mo erenga.

¹⁶ Na aapa hatarie hiiwalaimolinge e urine no'one, aana a God e unue mo heiholota'inge ngeena hunie a Ebrahim *pe'ie a weuwana.*† *Jenesis 13:15* Oto, omu ke lo'o-lo'onga'i koho i sulie leune aena aana Uusu-uusu Maa'i e ka'a unue ike "pe'ie mo weuwana" hunie ke rongo mala mo iini hunge aana mo iini kire uure mwaanie komu a Ebrahim, ta'e e unue mola "pe'ie a weuwana." Oto e rongo mala ko ere liutaa mola i sulie e ta'a-ta'a iinoni, na iinine oto a Kraes.

¹⁷ Oto nga taa nou sasare unue uri hola'ina'o a God e asuie nga haiholota'inge ma'uta'a pe'ie a Ebrahim, na e hai tangalau pe'ie e oolu aawalai helisi lo'u mola mai puri, na mo Ha'atolanga a Mosis ko ta'ela'i oto. Oto mo Ha'atolanga nge kire

---

† **3:16** 3:16 Erenga ni Krik e unue mei wala "lite," na leune ko ha'amalaa ngaeta iinoni nge ko uure mai puri mwaanie komu mwane ngeena e aehotaa.

si lae mola mai puri urine, kire sa'a roro'a oolisie ike haiholota'inge a God pe'ie a Ebrahim, wa ke waelie nga mei ola aana.

¹⁸ Na e to'ohuu oto, aana mala uri kie kei lae oto mola i sulie Ha'atolanga huni hele aana nga taa nge a God e niie mai hunie a Ebrahim, nge e lio mala uri e sa'a lae oto i sulie haiholota'inge eena. Ta'e e sa'a mwada'u ike urine, aena aana a God e tohungēi nii mwaakule mola aana ha'adiana'anga ingeie hunie a Ebrahim aena aana e asuie haiholota'inge oto pe'ie.

Mo Ha'atolanga Kire Uure

Huni Toolekie I Saana A Jisas

¹⁹ ?Oto nga taa ka'u mo Ha'atolanga e uure hunie? A God e niie lo'u mei mo Ha'atolanga ngeena uri huni haata'i diana aana lo'u takalonga mo iinoni. Na e lo'onga'inie uri mo Ha'atolanga ngeena kei ii'o ka'u urine lai hule aana iini nge haiholota'inilana e lae ka'u kei lae mai.

Mo Ha'atolanga ngeena, mo ensel ni kire nii'i mei hunie a Mosis, na ingeie ni e ha'a-uuresi'i hunie mwala aana e asu ke'u mala ngaeta ha'a-uureruru i matolana a God na mo iinoni.

²⁰ Ta'e nga ha'a-uureruru e sa'a asu ike maholo ta'a-ta'a iini mola ko heiholota'i, na i leune kie sai leesie aaopanga i matolana mo Ha'atolanga nge a Mosis e ha'a-uuresi'i na haiholota'inge a God hunie a Ebrahim, aana haiholota'inge a God hunie a Ebrahim ngeena, a God e asuie mola maraana.

²¹ ?Oto uri mo Ha'atolanga e uure honosie mo heiholota'inge a God? !Ha'ike! Aana mala uri a God ke niie mai nga ha'atolanga nge e sai niie

maurihe huu, nge ta'ena nga iini ko tola i sulie ha'atolanga ngeena kei ne'i iinoni oodota'i oto pe'ie a God eena.

²² Ta'e e ka'a urine ike, aena aana mo Uusu-uusu Maa'i e unue uri ooraha'aa e roro'ie ahutana mwala aana walumalau. Oto aena urinena nga tala lo'u hunie kie ke helesie mo heiholota'inge a God ha'ike lo'u, ta'e hii-walaimolinge aana a Jisas Kraes oto ha'alaa.

²³ Ta'e maholo kie ka'a hiiwalaimoli ike ue, nge mo Ha'atolanga e uure a'aila'a oto hiito'o honosikie, na kie ii'o mola i mamaluteni lae mai hule aana maholo a God e haata'inie tala ni hiiwalaimolinge aana a Jisas.

²⁴ Na aena urine nge mo Ha'atolanga kire liu honosikie lai hule aana a Kraes e lae mai hunie ha'a-oodohilaka pe'ie a God aani hiiwalaimolinge aana.

²⁵ Ta'e ienini, tolaha ni hiiwalaimolinge e hule mone oto, nge mo Ha'atolanga ka'a liu honosikie lo'u.

Kie Mani Ne'i Kalena God Mola Aena Aana Kie Hiiwalaimoli Oto Aana A Jisas

²⁶ Oto omu meni ne'i kalena a God oto aana omu lado pe'ie a Jisas Kraes aena aana omu hiiwalaimoli aana.

²⁷ Aana ahutemiu nge omu lado to'ohuu pe'ie a Kraes aana loto-maa'inge, nge omu to'o aana no'one mau-meuringe a Kraes i lalo aamiu.

²⁸ Oto nga mei ola hunie ke aaopa i matolamiu mo Jiu na mo Aapoloa Aaopa ha'ike lo'u, wa i matolana mo koni-konihe na mo aalaha, wa i matolana mo mwane na mo keni. Omu meni ne'ie oto e ta'a-ta'a iinoni i lalo aana a Kraes Jisas.

29 Oto mala uri i'omu mo iinoni a Kraes, nge omu ne'ie oto mo kalena Ebrahim eena, na omu kei haro hele aana maurihe nge a God e haiholota'i huni niie nana Ebrahim.

4

Ikie Mo Kalena God To'ohuu,

Na Kie Ka'a Ne'i Koni-konihe Lo'u

¹ Ne ke he'i ere luhesie lo'u mola uuri. Maholo mwela e mwai-mwei ue, e sa'a hele aana ike ue to'o-to'olana aamana. Na ma'alana uri aamana e mae oto na e to'o aana taane oto walu ola ngeena, ta'e mwala aaopa kire kei haro lio i sulie mwela ngeena mala ngaeta koni-konihe mola.

² Na kire kei lio i sulie no'one walu ola ingeie hunie, na ingeie kei ii'o mola i mamalutana mo ha'a-uusuli ingeie na mo iini kire ko lio i sulie. Oto kei ii'o i mamalutada lae hule aana maholo aamana e unue ka'u e malisine kire ke oopaa po'o ni iini ingeie hunie.

³ Ikie e urine no'one. Maholo kie ka'a saie ue a God, kie ii'o no'one mola mala mo koni-konihe i mamalutana mo ha'atolanga aana walumalau ie.

⁴ Ta'e e lae mai hule aana maholo oto hunie, nge a God e uusunge'inie mai a kalena i laona walumalau. E hute mai aani iinoni na e ii'o oto i mamalutana mo Ha'atolanga a Mosis.

⁵ A God e asuie leune urine, uri huni tola aaliho'i aana mo iini kie ii'o i mamalutana mo Ha'atolanga hunie kie ke lae mai ne'i tohungai mwela oto ingeie.

⁶ Oto huni haata'inie uri kie ne'ie oto mo kalena a God to'ohuu, a God e uusunge'inie mai Li'oa Maa'i aana a Kalena hunie ke ii'o i laona

mauriha'aka. Na Li'oa ngeena ko si haata'inie uri kie sai soie a God Aamaka aana "Mama'a."

⁷ Oto omu ka'a ne'i koni-konihe ike lo'u, ta'e omu ne'i kalena oto to'ohuu. Na aena aana omu ne'i kalena mone oto, nge a God kei niie maurihe nge e unue mo mwela ingeie ke to'o aana oto huni'omu.

Mo Kalesia Ko Kara'i Hu'ite'i

Huni Ii'o I Mamalutana

Mo Ha'atolanga A Mosis

⁸ I na'o maholo omu ka'a sai diana aana ue a God, omu ne'i koni-konihe mola na omu talei eu'esu mola nana mo god eero-eero.

⁹ Ta'e maholo ienini, omu sai diana aana oto a God, na nga taa nge e diana lo'u liutaa, nge a God e sai diana aamiu oto. ?Oto e ue? ? Uri omu ko sare ooli lo'u i mamalutana mo ha'atolanga aana mo li'oa ni welumalau, nge hule aana kire mamaela'a mola na kire ne'ie mola mei ola mwaakule? ?Wa saemi omu ke ne'i koni-konihe lo'u mola nada mala hola'ina'o?

¹⁰ No ko dolosi eemi urine, aena aana omu ko sare lulu i sulie oto ta'ena nga ha'atolanga aana mo Dinge Paine mo Jiu, na mo waro-warou, na mo maholoi helisi.

¹¹ Oto no ko tohungai maarara mola mwaanie uri nou ha'aweoau mola pe'i'omu.

¹² Oto no ko eitanai'omu, maeni eesiku maa'i, uri omu ke uusulieu aana ii'onga luheta'i

mwaanie mo Ha'atolanga a Mosis.† Omu ke aamasito'o ka'u aana waite, maholo nou eeli'u huni lae i sulie a Jisas, nou toli'aasie mola mo Ha'atolanga a Mosis, na urine e urihana nou uusuli'omu no'one mo Aapoloa Aaopa aana ii'onga luheta'i mwaanie mo Ha'atolanga a Mosis ngeena.

Uure aana maholo nou hola'i oodoi'omu, ikolu ta'a-ta'a mei sae mola na omu ka'a dau aelasio ike nga mei ola aaku.

¹³ Omu saie oto uri aena mei maelaa e hite aaku, nge nou hola'i hule i seemiu na nou taroha'inie oto Tataroha Diana huni'omu.

¹⁴ Oto ma'alana mei mweringe ni sape ineu ngeena e ne'i malaahonga huni'omu hunie omu ke maaleledieu wa hunie omu ke oohe aasieu, ta'e omu ka'a dau urine ike. Omu tohungēi tolakonie mola oto mala nga ensel a God, na oto mala uri omu ko tolakonie a Jisas Kraes maraana.

¹⁵ Aana maholona, omu ko ile-ilenimwa'e mola ni esuie ta'ena nga mei ola hunieu, hule aana omu ko kara'i aakanie mola maamiu hunie omu ke nii'i hunieu mala uri ke pe'ieu. ?Ta'e nga taa nge e rau aana ilenimwa'enga i matolakaelu ngeena?

¹⁶ ?Uri i sulie no ko unue mo ola to'ohuu huni'omu nge omu ka'a sare lio lo'u takoieu, wa

---

† **4:12** 4:12 Oto i na'o a Pol e noruto'o ka'u aana lulu i sulilana mo Ha'atolanga a Mosis, ta'e e tohungēi aasa huni hele i suli'i ta'ingelu, na nga iini sa'a roro'a ni ne'i iinoni oodota'i ike i na'ona God aana lulu i sulilani. Ta'e aana a Jisas e lae mai na e tapa oolisikie aana maenga, nge kie sai ii'o luheta'i mwaanie mo Ha'atolanga a Mosis, na kie sai ne'i iinoni oodota'i i na'ona God aani noruto'onga aana.

omu ko lo'onga'inieu mala uri ineu maelonga i'omu?

¹⁷ Ngaeta mwala aaopa kire ko tohungēi heri hunie taane hikunge pe'i'omu, ta'e hikunge ikire ngeena e ka'a mei ola diana ike huni'omu. Kire ko sare oopa'omu mola mwaanieu ni ngeena, hunie uri omu ke sere'inieu na omu ke hari hunie mola ha'a-uusulinge ikire.

¹⁸ Ineu maraaku nou sa'a hii aela ike mala uri omu ko heri hunie nga mei ola diana. Aana e malisine uri leune ke to'ohuu urine aamiu oto tarau, na e ka'a ilisie ike mola maholo ineu pe'i'omu.

¹⁹ Ta'e omu ke lio talamiu, maeni mwela ineu, aana nga taa kire ko ha'a-uusuli'omu aana e ka'a diana ike. No ko tohungēi sapesalu i suli'omu oto mala hu'e ko sapesalu aani mwela. Na ne kei sapesalu oto urine hule aana maholo omu kei ne'i rato oto to'ohuu aana tolahana a Kraes.

²⁰ !Oo, maeni mwela ineu! Saeku uri ne ke ii'o pe'i'omu oto molana. Ha'alaa e kohi, hunie uri ne ke su'uri ere raramaa urine huni'omu, ta'e ne ke haata'inie oto hiinge ineu takoi'omu aani erenga aani wawa oto pe'i'omu. Ta'e aana nou ii'o ha'atau uurini, nou ka'a saie uri ne kei lo'onga'i lo'u uri taa i suli'omu.

A Hega Na A Sera Domana

E Ro Taungei Tala

²¹ Ngaeta mo iini eemi ko sare talama'inie mo Ha'atolanga a Mosis huni lulu i suli'i. ?Oto e ue? ?Uri omu sai diana aana taane tohungana lo'onga'inge aana mo Ha'atolanga ngeena?

²² Uusulana e lae i laona mo Uusu-uusu Maa'i uri a Ebrahim e to'o aana e ro mwela mwane. Nga iini e hute mola aana hu'e au'esu ingeie, na ngaeta iini e hute aana tohungai hu'e oto ingeie kire toolea nana. Tohungai hu'e ingeie e ka'a au'esu ike mala koni-konihe, ta'e e ii'o luheta'i mola mwaanie asunge urine.

²³ Kele mwane nge e hute aana hu'e au'esu ngeena, e lodo na e hute oto mola mala ahutana mo mwela. Ta'e iini nge e hute aana tohungai hu'e oto a Ebrahim, ha'alaa e hute oto i sulie haiholota'inge a God e asuie hunie.

²⁴ Laladonga ienini e ha'asaikie aana e ro mei ola hai-aaopa'i. E ro hu'e ngeena domana uri e ro mei heiholota'inge i matolana a God na mwala ingeie. Satana hu'e au'esu ngeena, a Hega, na ingeie domana mola nga haiholota'inge nge a God e asuie i lengine toloi henue i Saenae aana maholo e niie mai mo Ha'atolanga hunie a Mosis. Oto ahutana mwala ni Jiu nge kire ko lulu i sulie mo Ha'atolanga ngeena, kire urihana mola mo mwela aana hu'e au'esu ngeena, na ikire mo iinoni au'esu mola no'one.

²⁵ Kalena a Hega wau i na'o ngeena a Ismael, ingeie nge e aehotaa hanue kire haara'inie aana Arabia. Oto leune kie sai leesie oto uri a Hega domana mola mo Ha'atolanga, aana kire uure oto mwaanie toloi henue i Saenae wau aana hanue i Arabia. Na a Hega domana no'one nga nunui ola mola aana hanue paine i Jerusalem si'iri ni ngeena, aena aana mwala ni Jerusalem na oto ahutana mo Jiu kire mani ne'i koni-konihe oto mola i sulie mo Ha'atolanga a Mosis hule si'iri.

26 Ta'e a Sera, e urihana Jerusalem ta'au i Lengi nge e ii'o luheta'i mwaanie mo Ha'atolanga ngeena, na ingeie oto domana nikana ahutana mo iini kie ko hiiwalaimoli aana haiholota'inge a God. Na aena leune nge kie ii'o luheta'i oto no'one mwaanie mo Ha'atolanga.

27 Na ne'isaenga aana nge uusulana e lae i laona mo Uusu-uusu Maa'i uuri, *O ke ile-ilenimwa'e mola keine, iini o amara. O ka'a sapesalu ike ue aani to'o-mwelanga, ta'e o kei aawara taane, na o kei kana. Aena aana ma'alana o ii'o maraamu aana o ka'a ha'ahutaa nga mwela oto i na'o, ta'e o kei to'o mwela hiito'o liutaa aana keni nge e ma'ahu pe'ie poro i'oe.* *Aesaea 54:1*

28 Oto ienini, maeni eesiku maa'i, kie urihana lo'u a Aesak, aana kie mani hute haalu mala mo tohungēi kalena God oto i sulie haiholota'inge ingeie, mala ka'u a Aesak no'one e hute i sulie haiholota'inge a God hunie a Ebrahim.

29 Aamasito'o ka'u aana a Ismael, kalena a Ebrahim nge e hute mola mala ahutana mo mwela, e talei teunge'inie ka'u a Aesak, iini nge e hute oto i sulie walana Li'oa Maa'i a God. Na kei urine lo'u hunikie mo iini nge kie hute haalu aana Li'oa Maa'i a God, aana mo iini nge kire ko lulu i sulie mo Ha'atolanga, kire kei tohungēi teunge'inikie no'one urine.

30 Ta'e aamasito'o ka'u aana nga taa nge mo Uusu-uusu Maa'i e unue lo'u mei puri aana e unue uuri, *Uusunge'i aasie mola hu'e au'esu ngeena pe'ie a kalena. Aana kalena hu'e au'esu e sa'a to'o tararuru ike pe'ie kalena tohungēi hu'e aana nga mei ola aana to'o-to'olana aamana.*

Jenesis 21:10

³¹ Oto, maeni eesiku maa'i, kie saie oto uri ikie mo kalena hu'e au'esu ngeena ha'ike lo'u na mo Ha'atolanga e sa'a roro'a lo'u hunikie. Ta'e ikie mo kalena oto tohungana hu'e nge e ii'o luheta'i mwaanie mo Ha'atolanga, na ha'a-oodohilaka e lae oto pe'ie a God aena aana hiiwalaimolinge ikie.

5*A Kraes E Luhesikie Oto*

¹ A Kraes e luhesikie oto uri hunie kie ke su'uri ii'o lo'u i mamalutana mo Ha'atolanga a Mosis. Oto omu ke uure ma'uta'a na mwaanie omu toli'aasie nga iini e da omu he'i ne'i koni-konihe lo'u nana mo Ha'atolanga.

² Ineu a Pol no ko unue oto huni'omu, mala uri omu kei ooli takoie mo Ha'atolanga aana omu toli'aasi'omu maraamiu hunie torihesi'onga, a Kraes e sa'a pe'i'omu oto eena.

³ Na no ko he'i unue lo'u huni'omu, mala uri nga iini ko toli'aasie oto maraana hunie ha'atolanga aana torihesi'onga aana ko sare ne'i iinoni oodota'i i maana God, nge ke lulu i sulie oto no'one ahutana mo Ha'atolanga.

⁴ Iini nge ko sare lulu i sulie mo Ha'atolanga a Mosis hunie uri ke oodota'i i na'ona God, iini urine ko oopaa oto mwaanie a Kraes, na ko aatopuri oto aana niinge a God e niie hunie.

⁵ Ta'e Li'oa Maa'i ko ha'awalaimoli'aa hunikie uri a God ko ha'a-oodohikie aena aana kie noruto'o mola aana a Jisas.

⁶ Aana maholo iinoni e lado oto pe'ie a Jisas Kraes, nge ma'alana e torihesi'o wa ha'ike, ta'e

e sada mola na e ka'a roro'a ike. Ta'a-ta'a leu mola e roro'a, na leune mola hiiwalaimolinge ikie aana a Jisas Kraes ke si haata'i aana manataduananga hunie mo iinoni.

⁷ Hola'ina'o omu lae-lae kohi taane oto pe'ie hiiwalaimolinge aana a Kraes. ?A tei ni e he'i da lo'u omu rohu mwaanie lulu i sulilana mo wala to'ohuu ngeena?

⁸ A God ha'ike ni e ha'a-ola'omu nge omu hu'ite'i ngeena, aena aana ingeie ka'u e hola'i lio hilisi'omu hunie tala oodo.

⁹ !Omu ke lio talamiu! Kele mei iis oto mola mwai-mwei e sai ha'ahanea mola nime pulaoa laku, na urine lo'u nga kele ha'a-uusulinge aaela e sai ha'atakaloa mola mwala oto hunge.

¹⁰ Ta'e aana nou noruto'o aana a Aalaha, nou hiiwalaimoli uri omu sa'a hiiwalaimoli ike lo'u aana mo lo'onga'inge aaopa ngeena. Na iini nge ko kotahi'omu aana mo lo'onga'inge urine, a God kei ha'aloie taane.

¹¹ Maeni eesiku maa'i, omu ke lo'onga'i ke'u i sulie laeliwalanga ineu. ?Mala uri no ko lae-lae mola ue pe'i laeliwalanga aana torihesi'onga, e ue ka'u mo Jiu ko si teu-teunge'inieu mola? Mala uri leune ke to'ohuu, ha'alaa kire sa'a saewasulieu ike lo'u haahie laeliwalanga i sulie maelana a Kraes i lengine po'u-po'u.

¹² !Ta'e torihesi'onga e ka'a ne'ie ike nga mei ola! !Saeku uri mo iini ko lae pe'i kotahi'omu aana ha'a-uusulinge i sulie torihesi'onga ngeena, kire ke lae tara'asi na kire ke tori aasire mola maraada!

Mwaanie O Lae-lae Mola I Sulie Saemu, Ta'e O Ke Lulu I Sulie Tolahana Li'oa Maa'i

13 I'omu, maeni eesiku maa'i, a God e soi'omu uri hunie omu ke ii'o luheta'i mwaanie mo Ha'atolanga a Mosis. Ta'e mwaanie omu lo'onga'inie uri omu ii'o luheta'i huni ooraha'aa mola mala saemiu. !Ha'ike! Omu ke pe'i'omu aani manata-diananga huni'omu heiliu.

14 Ahutana walu ola i laona mo Ha'atolanga a Mosis, kire mani loko mola i laona ta'a-ta'a ha'atolanga nge e unue uuri, *O ke manata diana hunie auhenue i'oe oto mala huni'o maraamu. Levitikas 19:18*

15 Ta'e mala uri omu ko he'i polahi'omu lo'u mola hailiu mala mo usu ni me'esu, nge omu ke lio talamiu, mwaanie omu horo suuhe'ini'omu mola ta'ingelu.

16 Oto no ko unue huni'omu uri omu ke lulu i sulie mola Li'oa Maa'i aana ahutana mau-meuringe i'omu, urine nge omu sa'a lae lo'u i sulie mo tolahai iinoni aela.

17 Aana nga taa nge tolahai iinoni aela e saeto'o aana, e tohungai aaopa oto hiito'o mwaanie nga taa nge Li'oa Maa'i e saeto'o aana. Na nga taa nge Li'oa Maa'i e saeto'o aana e tohungai aaopa oto lo'u mwaanie nga taa nge tolahai iinoni aela e saeto'o aana. Aena urine nge kirerue ko maelonga hunirerue hailiu, na halinge ikirerue ngeena ko to'ohie ta'ena nga mei ola o ko sare asuie.

18 Oto omu ke lulu i sulie mola Li'oa Maa'i, urine nge omu sa'a asuie ike mo tolahai iinoni aela ngeena, na omu sa'a ii'o ike lo'u i mamalutana mo Ha'atolanga a Mosis nge ko uure honosie mo tolahai iinoni aela ngeena.

19 Na nga taa nge tolahai ni iinoni ko esuie, e

matapwa taane mola, aana mwala nge ko lae mola i sulie saeda, kire ko mesi, na kire ko aeni ola, na kire ko deu mola i sulie ta'ena nga hari-huninge aana sape.

²⁰ Kire ko paloa mola mo god eero-eero, na kire ko deu i sulie mola mo li'oa aela. Kire ko esuie mola maelonganga hunire hailiu, na haiseuninge, na heota'inge. Kire ko maaola-ola aani saewasunge, na kire ko lo'onga'inire mola maraada, na kire ko esuie mola oopanga, na kire ne'ie oto ngaeta pulitaa ha'a-ha'a-ere.

²¹ Kire ko saehanalie mola to'olana ngaeta iinoni, na kire ko mehiri mola aana inu wei ni pweunge, na kire ko deu mola ta'ewau aana mo houlaa ni inunge ikire. Na walu ola urine no'one nge kire ko eu'esui'i. No ko unue oto lo'u huni'omu mala nou unue ka'u oto hola'ina'o uri mwala nge kire ko deu i sulie mo tolahai ola mala ngeena, kire sa'a helesie ike mo ha'adiana'anga aana Aalahanga a God.

²² Ta'e hue-huei ola aana Li'oa Maa'i nge manata-diananga, na ilenimwa'enga, na hanuelamanga, na saemamae, na aamasinge, na diananga. A Li'oa Maa'i ko da kie ke ne'i iinoni nou-norue,

²³ na kie ke ne'i iinoni maneko, na kie ke ne'i iinoni e sai nihisie tolahana mwaanie aaelanga. Nga ta'a-ta'a ha'atolanga e ka'a uure honosie ike walu ola ienini wa ke unue uri kire aela.

²⁴ Ta'e mo iinoni nge kire to'o aana a Jisas Kraes i lalo aada, kire ne'i aasie oto mo tolaha ni iinoni aela, aana e urihana kire rapu taalengasie no'one ahutana mo tolahai iinoni aela ikire i lengine po'u-po'u, na kire horo maesi'i oto.

²⁵ Oto aana a Li'oa Maa'i e niie maurihe hunikie nge kie ke lio i sulie mauriha'aka hunie kie ke mani aato ae to'ohuu pe'ie a Li'oa Maa'i.

²⁶ Mala uri kei to'ohuu hunikie urine, nge nga iini aaka e sa'a tooha'inie ike maraana, wa ke ha'asaewasuli'aa nga iini, wa ke saehanalie to'olana nga iini.

6

Kie Ke Pe'ikie Hai Liu

¹ Maeni eesiku maa'i, mala uri nga iini eemiu ko deu hu'isie nga mei ooraha'aa, nge mo iini omu ko lulu i sulie tolahana Li'oa Maa'i, omu ke ha'a-oodohie aani saemamae. Na omu ke lio talamiu no'one mwaanie uri i'omu maraamiu omu deu hu'isie lo'u mola mei olana.

² Omu ke pe'i'omu heiliu aana walu ola ko hite-hite aamiu, aana urine nge omu ko tola i sulie ha'atolanga a Kraes to'ohuu eena.

³ Na mala uri nga iini ko lo'onga'inie uri ingeie oto e paine liutaa, nge ko talei eero-eeroa mola maraana na hule aana ingeie iinoni mwaakule no'one mola.

⁴ Ta'e nga iini ke lei-leie mola tolahana maraana. Mala uri tolahana ko diana aana asunge na ii'onga ingeie, nge ke sae-saemango mola haahie maraana, na e sa'a lo'onga'i oto hiito'o ike aana ha'asadanga'inilana tolahana ngaeta iinoni.

⁵ Aana nga iini ni e lio-lio i sulie oto mauriha'ana maraana hunie a God.

⁶ Ta'ena nga iini ha'a-uusulilana ko lae aana walana a God, nge ke waaie ha'a-uusuli ingeie aana nga moi taa diana nge e to'o aani.

⁷ Na mwaanie omu lo'o-lo'onga'i takalo i sulie leinge a God. Nga iini e sa'a roro'a pweloa ike a God wa ke eeroa haahie nga mei ola e asuie. Iinoni kei so'okonie mola nga moi taa e hasi'i.

⁸ Mala uri iinoni ko hesie mola mo lo'onga'inge aaela ingeie, nge kei so'okonie oto tolaha ni maenga. Ta'e mala uri ko hesie tolaha ni Li'oa, nge kei so'okonie oto maurihe huu.

⁹ Oto kie ke su'uri poosua'a aana asuilana mo ola diana, aana kie kei hele aana so'okoninge aana maurihe huu taane aana maholo hunie, mala uri kie ka'a lalawasie ike.

¹⁰ Aena urine, maholo kie ko leesie uri e malisine kie ke pe'ie nga iini, nge kie ke pe'ie oto. Na pe'inge ikie ke lae oto liutaa hunie mo iini kie mani hiiwalaimoli aana Kraes.

Ha'apasunge Ooreta

Na Mei Wala Ni Saediananga

¹¹ Leesie ka'u mo uusu-uusu peine no ko esui'i ie aana no ko uusu-uusu huni'omu oto aana ki'iku maraaku.†

¹² Mwala nge kire ko deu rarahi'omu hunie torihesi'onga ngeena, kire ko deu mola hunie mo Jiu ke saeto'o aada ni ngeena. Na lo'u kire sere'inie mwala ke taunge'inire haahie hiiwalaimolinge uri maelana a Jisas Kraes i lengine po'u-po'u mola ni e sai ha'a-uurikie.

---

† **6:11** 6:11 I sulie tolachada oto i na'o, a Pol Hurula'aa e laladoa mola mo wala aana uusu-uusu ienini, na nga mwane aaopa e uusue mo wala ngeena aani baero. Ta'e ie aana ha'amangolana uusu-uusu ienini a Pol e helesie baero na ko uusu-uusu oto maraana huni haata'inie uri ingeie to'ohuu nge ko uusu-uusu hunire.

13 Ma'alana mo iini nge kire hele aana oto torihesi'onga, na ikire maraada kire ka'a hele i sulie ike mo Ha'atolanga. Kire ko sare da mola uri omu ke hele aana torihesi'onga hunie kire ke ere tooha'inire uri kire dau su'ui'omu hunie.

14 Ta'e ineu maraaku, nou ka'a sai tooha'inieu ike haahie mo ola urine. Ta'a-ta'a leu nou sai tooha'inieu haahie oto po'u-po'u a Jisas Kraes, Aalaha ikie. Aena aana nga taa nge a Jisas e asuie aana maelana i lengine po'u-po'u, nge walumalau ienini e pwani mae oto aana ne'isaenga ineu, na e urihana ineu no'one nou pweni mae oto aana ne'isaenga mo iinoni ni welumalau.†

15 Oto e ka'a tohungēi roro'a ike uri aana iinoni e torihesi'o wa e ka'a torihesi'o. Ta'a-ta'a leu e roro'a oto uri a God ke ha'ahaalukie hunie kie ke ne'i iinoni haalu.

16 Hanuelamanga na aamasinge a God ke ii'o pe'i'omu mo iini omu ko lulu i sulie ha'atolanga ienini i laona mauriha'amui, na i'omu oto mo tohungēi iinoni ingeie.

17 Oto uure si'iri pwau weu, mwaanie nga iini e he'i kotahieu lo'u haahie leune, aena aana mo reo i sapeku e haata'inie oto uri ineu koni-konihe a Jisas to'ohuu.

18 Maeni eesiku maa'i, no ko eitanaie Aalaha ikie a Jisas Kraes uri hahu'ana manata-diananga

---

† 6:14 6:14 Aana kie ne'i aasie oto ahutana mo tolahai ola aaela mala 5:24 e unue, nge kie ka'a sai esu lo'u hunie mo ola ni welumalau wa hunie mwala kei ha'apaina'akie. Ta'e kie ko esu mola hunie a God ke saemango haahikie na ke niie waaite diana naka oto ta'au i Lengi. Oto mwala ni welumalau kei lo'onga'inihie mala mo iinoni mwaakule mola ni ngeena.

ingeie ke ii'o pe'i'omu. Na ke urine oto.

**Tataroha Diana i Sulie Aalaha Ikie a Jisas
Kraes
The New Testament in the Sa'a language of the
Solomon Islands
Niu Testament long langguis Sa'a**

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sa'a

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2023-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 13 Dec 2023

755c0440-93fa-5020-9311-ff68dce92d1d